

Комаровських А. А.,
студент 6 курсу, 2 групи, Інституту підготовки кадрів для органів юстиції України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ВІКТИМНА ПОВЕДІНКА ТА ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ ЖЕРТВ КІБЕРБУЛІНГУ

Ключові слова: жертва, Інтернет, кібербулінг, соціальні мережі.
Анотація. У тезах розглянуто характерні ознаки жертв кібербулінгу.

Аннотация. В тезисах рассмотрены характерные черты жертв кибербуллинга.

Ключевые слова: жертва, Интернет, кибербуллинг, социальные сети.

Summary. In theses examined characteristics of cyberbullying victims.

Keywords: victim, Internet, cyberbullying, social networks.

У законодавстві і правозастосовчій практиці поняття «жертва злочину» та «віктимна поведінка» використовується досить широко. Це поняття також часто зустрічається в міжнародних правових актах та в рішеннях Європейського суду з прав людини.

Віктимну поведінку можна визначити як дії або бездіяльність особи, що зумовили вибір її у ролі жертви і стали приводом для вчинення злочину в конкретній життєвій ситуації [1, с. 126]. Також віктимною нерідко називають і саму особистість, яка в силу своїх психологічних і соціальних характеристик може стати жертвою протиправного діяння. Так, наприклад, в результаті віртуального спілкування у користувачів може створюватися відчуття безпеки і відсутності будь-якої загрози, що в результаті може привести до реалізації віктимних схильностей і нести загрозу психологічному стану молоді.

Ситуація з кібербулінгом в Україні невтішна. За статистикою 24% українських школярів вважають себе жертвами булінгу, 67% – стикалися з кібербулінгом за останні 2-3 місяці, 40% жертв ні з ким не діляться проблемою, навіть з батьками, 44% – спостерігачів ігнорували булінг, тому що боялися за себе [2].

Різні дослідники стверджують, що жертвою кібербулінгу може стати абсолютно будь-який підліток, але зазвичай для цього обирають того, хто слабший або якимось відрізняється від інших. При цьому найбільш часто жертвами шкільного насильства стають підлітки, які мають: фізичні недоліки (що носять окуляри, з руховими порушеннями, тобто ті, хто не може постояти за себе); особливості зовнішності (вага тіла, колір волосся, особлива форма голови тощо); відсутність досвіду життя в колективі («домашні» діти); низький інтелект і труднощі в навчанні та інше.

Спираючись на психологічний портрет типової жертви, можна виокремити специфіку жертв кібербулінгу, яку наводить Д. Ольвеус. На думку науковця найчастіше жертвами булінгу стають діти, які: мають підвищений або високий рівень тривожності, невпевнені в собі, із заниженим або низьким рівнем самооцінки; не мають близького друга серед однолітків, віддають перевагу спілкуванню із старшими дітьми або з дорослими; сором'язливі, лякливі, чутливі; схильні до меланхолії. Також жертвами булінгу можуть ста-

ти діти, які: пасивно очікують насильства від агресора; самотні; мають негативний досвід життя; походять із соціально-неблагополучних сімей; зазнають фізичного насильства в сім'ї; не вірять, що їх можуть захистити вчителі; замовчують факти насильства та цькування; не вважають себе значущими; прийняли насильство як норму [3, с. 248].

Окремо необхідно зазначити, що освіта і матеріальний статус сім'ї істотно впливають на соціальне положення дітей і підлітків в школі. Представники слабких соціальних груп набагато частіше можуть опинитися в зоні ризику стати жертвами цькування. Підлітки з добре забезпечених сімей відчувають себе найбільш комфортно серед однолітків – такі діти частіше відмічають відсутність нанесення психологічного і фізичного насильства зі сторони.

Також цікавим є питання впливу поведінки самих жертв на ситуацію кібербулінгу. Наприклад, в опитуванні за темою секстингу проекту U-Report узяло участь 25035 респондентів, 40% з яких надсилали комусь свої фото інтимного змісту. Більшість 62% робили це на прохання партнерів. Однак варто зауважити, що 1% (орієнтовно 90 респондентів) надсилали фото на прохання незнайомої людини. Вразливість до ризиків кібергрумінгу підтверджує ще одне опитування в межах U-Report, проведене у 2017 р. Так, 26% з 17373 респондентів спілкувались в соціальних мережах з незнайомими людьми на особисті теми. 41% робили це для розваги, 16% керувались тим, що незнайомі люди не будуть засуджувати, 12% через проблеми в особистих відносинах, 9% через непорозуміння в сім'ї та 8% через проблеми в стосунках з однолітками [4]. Ця статистика дозволяє говорити про те, що користувачі, посиляючись на анонімність і безпеку у мережі Інтернет, поширюють особисті відомості про себе, тим самим наражають себе на небезпеку стати жертвою кібербулінгу.

Таким чином, можна зробити висновок, що дослідження жертв кібербулінгу є актуальним питанням, адже зараз все більше випадків, коли за допомогою соціальних мереж відбуваються залякування, маніпуляції і погрози серед підлітків, які не можуть протистояти цьому. Жертва кібербулінгу піддається психічним захворюванням та в неї відбувається порушення нервової системи. Наслідки можуть бути дуже плачевними, доходити навіть до само-

губства. Отже, сьогодні необхідним є створення серйозної системи, яка буде здатна ефективно боротися з погрозами в Інтернеті.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головкін Б. М. Віктимна поведінка жертв злочинів. Проблеми законності. 2016. Вип. 135. С. 124–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pz_2016_135_15
2. Булінг. URL: stopbullying.com.ua.
3. Міхеєва О. Ю., Корнієнко М. М. Кібербулінг як соціально-педагогічна проблема. Молодий вчений. 2018. №11 (63). С. 247–251.
4. Мойса Б. Протидія кібербулінгу та кібергрумінгу в Україні. Попередній аналітичний огляд. URL: http://cyber.bullyingstop.org.ua/storage/media-archives/docuweek_analytical-report.pdf.
Науковий керівник: к.ю.н, асистент О. В. Новіков